

Dotter oko globusa

Popularnost lule u znatnom je porastu, a **Domagoj Telišman** jedan je od malobrojnih hrvatskih majstora čije se fascinantne lule prodaju širom svijeta

PIŠE **STJEPAN VUDRAG**

S

to to povezuje Alberta Einsteina, Johanna Sebastiana Bacha, Alexandera Grahama Bella, Clarka Gablea, Ernesta Hemingwaya, Sigmunda Freuda i Hughha Hefnera? Zajednički nazivnik znamenitog fizičara, velikog baroknog skladatelja, izumitelja telefona, glumačkog zavodnika čuvenog brka, spisatelja koji je volio zaviriti u čašicu, utemeljitelja psihoanalize, velikog šefa našeg magazina koji je nedavno okrenuo devedesetu te mnogih drugih poznatih i manje poznatih likova, prije svega, strast je prema luli.

„Lula je izvor kontemplacije i užitka te pratitelj mudrih, a čovjek koji pučka razmišlja kao filozof, a djeluje kao Samaritana...” – pisao je još u 19. stoljeću britanski autor Edward Bulwer-Lytton. U Hollywoodu, lule su prisutne od prvog pokretanja kamera, a u literarnom svijetu pisci su vlastite fascinacije ovim predmetom za najstariji način konzumacije duhana često produživali na svoje likove. Tako je Arthur Conan Doyle u usta gurnuo lulu svom oštroumnom i deduktivnom detektivu Sherlocku Holmesu, dok je Tolkien njome „počastio” svog mudrog čarobnjaka Gandalfa.

A kako nastaje taj predmet koji je u zapadnoj pop kulturi postao simbol kontemplacije i relaksacije, a s lakoćom okuplja ljude različitih klasa i profila, otkrio nam je Zagrepčanin **Domagoj Telišman**

(37), bivši grafički dizajner, danas profesionalni izrađivač lula koji je svoj dugogodišnji hobi pretvorio u uspješan i unosan posao.

Užitak pućkanja naslijedio je od oca, a počeo je pušiti još u tinejdžerskim godinama:

– Dok su drugi eksperimentirali s cigaretama, ja sam koketirao s lulom. Nakon što sam krenuo pušiti oćeve lule još davne 1997., ubrzo sam shvatio da lula nudi puno više od pukog pućkanja.

Ipak, priznaje, tad još nije razmišljao kako one nastaju. Za njihovu izradu zainteresirao se tek u ljeto 2004. nakon slučajnog i zanimljivog susreta na plaži s njemačkim izrađivačem lula Norbertom Riemerom:

– Bio sam s djevojkom, današnjom suprugom, na ljetovanju u Velom Lošinj, da bi jednog dana na plaži primijetio čovjeka koji je izrađivao lulu. Prišao sam mu i ostao puna dva sata gledati kako radi ispitivajući ga o svemu. Pokazao mi je i članak o svojoj najmanjoj luli na svijetu kojom je svojedobno ušao u Guinnessovu knjigu rekorda. Bila je veličine tadašnjeg novčića od jednog pfenniga, mogla se napuniti, zapaliti i pušiti. Bilo mi je upravo nevjerovatno da se tako nešto može napraviti rukama – pojašnjava nam svoju početnu fascinaciju izradom lula Telišman.

Za izradu jedne lule Domagoju treba 15-tak sati, a često radi i po desetak paralelno

TAD JE ODLUČIO početi istraživati sve o lulama i njihovoj izradi. Stvari je saznavao uglavnom s interneta, osobito preko foruma pipemakersforum, te je malo-pomalo počeo skupljati alate i opremiti buduću radionicu u roditeljskoj kući u Samoboru. U to je vrijeme radio kao grafički dizajner, volio se izražavati kroz razne materijale i medije, a ubrzo je uvidio da ga izražavanje kreativnosti kroz izradu lula opušta i ispunjava.

Godinama je pekao zanat uglavnom po principu pokušaja i pogrešaka, uz tek poneki savjet drugih izrađivača lula. Prvih trideset lula koje je izradio dimio je isključivo sam, jer je zapravo još uvijek isprobavao, učio i igrao se s materijalima. U „drugoj rundi“ izradio je hrpu lula koje je poklanjao prijateljima i poznanicima iz kluba pušača lule, uz uvjet da mu iznesu dojmove. Nakon toga, okuražio se i lule pomalo počeo prodavati, da bi prije godinu i pol osjetio da je nadišao granice hobija te odlučio dati otkaz u „Končaru“, otvoriti obrt i u potpunosti se posvetiti lulama:

– U jednom trenu shvatio sam da više nemam hobi nego dva posla. Imam dvoje male djece i ako sam htio biti s njima, lule sam morao raditi ujutro prije posla. Taj ritam bio je strašno naporan i došao sam do granice kad sam morao odlučiti što želim dalje. Konzultirao sam se sa suprugom i zaključili smo da boljeg vremena za pokušaj ulaska u profesionalne „lulaške“ vode neće biti. Danas sam puno sretniji, radim što volim, sam si određujem koliko i kako...

Za izradu jedne lule potrebno mu je efektivno 15-ak sati, no postoje faze u kojima se lula mora „odmarati“ od jednog do nekoliko dana, da se drvo odnosno materijal stabilizira:

– Materijal se zagrijavanjem ili brušenjem širi, pa mu treba dati vremena da se vrati u svoje normalno stanje. Zbog tog „odmaranja“, jedna lula može nastajati i dva do tri tjedna. U zadnje vrijeme radim na sistematizaciji rada, nedavno sam, primjerice, na stolu imao čak 17 lula koje radim paralelno.

Tradicionalno, lule se izrađuju od vrjese (zimzelen mediteranski grm), gline, fosiliziranog hrasta i meerschauma (magnezijev silikat strukture sapuna), a Domagoj najviše voli vrjese (od kojeg izrađuje gotovo 90% lula) te maslinovo drvo, a sve nabavlja uglavnom po talijanskim pilanama. Od alata ne koristi ništa pretjerano komplicirano, nešto si je naručio, a nešto izradio sam.

U SVOME RADU Telišman teži perfekcionizmu, pa tako dvije od pet njegovih lula nikad neće ugledati tržište! „Neuspjele“ lule obično prodaju prijateljima tek za cijenu materijala, često s povratnim reakcijama u stilu: „Hajde, molim te, pokaži mi što ne valja na toj luli“ ili „Ti stvarno nisi normalan.“

Cijene tvorničkih lula inače se kreću se od 50 do 100 eura, a svladani zanat i perfekcionistički pristup njegovim lulama omogućuju početni iznos od 300 eura, a ovisno o kvaliteti materijala ili potencijalnim egzotičnim dodacima, cijena može još rasti. Kolekcijske pak lule koje rade vrhunski svjetski pipemakers, kojih možda ima desetak, kreću

U Hrvatskoj otprilike pučka 15 do 20 tisuća ljudi, a profesionalno ih izrađuje tek nekolicina

se u tisućama eura te se rijetko koja od njih uopće puši.

Općenito, ljubitelji lule strastveni su kolekcionari, a obično „gomilaju“ i lule i duhane:

– Postoje ljudi koji lule kupuju i čuvaju poput dionica, a svaki lulaš ima svoj takozvani podrum (*cellar*), posebno mjesto u kojem čuva duhan. Bitno je da je duhan dobro zatvoren u limenci, pa s godinama dobiva na kvaliteti, stari poput vina. I sam imam doma oko desetak kila duhana, počeo sam ih nabavljati još kao tinejdžer i neki su stari 15-ak godina, otvaraju se samo u posebnim prigodama. Također, imam 70-ak lula koje dimim u rotaciji, a dobar dio njih izradio sam sam...

Pušenje lule, za razliku od pušenja cigareta, znatno je manje štetno te se smatra hobbijem. U Hrvatskoj otprilike pučka 15 do 20 tisuća ljudi, a profesionalno ih izrađuje tek nekolicina. No, nisu si konkurencija već, dapače, poprilično su homogena skupina – čuju se, jedni od drugih uče, naručuju materijal zajedno:

– Danas tržište više nije samo susjedstvo već čitavi svijet. Dostupnost besplatnog marketinga od velike je pomoći; ako nešto radiš, a nisi prisutan na društvenim mrežama, ograničen si na svoju mikroklimu i daleko je teže probiti se, pogotovo na vanjsko tržište. Za promociju koristim *newsletter*, Facebook i Instagram, a ako i tad ne prodam sve lule, javim se dileru – pojašnjava nam kako prodaje lule.

Najviše lula prodaju u Kinu (gdje ima čak četiri dilera), dosta ih „ide“ i u Europu, a želja mu je imati dilere u Americi i posebno u Italiji. Tek 20% lula izradi direktno po narudžbi, a kontinuirani rad na brendu „Dotterpipes“ stvorio mu je u svijetu lula zavidnu reputaciju, pa će tako svaka lula koju pusti na tržište u pravilu naći kupca bez ikakvih problema.

Prošle je godine svoje lule izložio i u zagrebačkom Etnografskom muzeju, a među znalcima lako su prepoznatljive, potpisuje ih sa „Dotter“:

– Naziv je izveden iz mog imena, ali sve više podrijetlo iz doba dok sam se bavio glazbom, odnosno bio DJ, kad je Dotter bio moj pseudonim. Bavljenje glazbom označilo je dobar dio mog života, pa sam to ime, u obliku pečata, odlučio stavljati na lule – tumači nam tajnu imena.

ASORTIMAN ĆE USKORO proširiti jer će se u njegovoj ponudi naći i razni dodaci za pušenje lule, a tu će mu pomoći suradnja sa Slavenom Milićem (brend Long Way Back), majstorom u izradi kožnih predmeta. Spojio ih je „Krafteraj” kojim je istinski oduševljen.

U idealnom scenariju, u nekoj bliskoj budućnosti, kaže da bi volio imati Pipe&Tobacco Shop u Zagrebu gdje bi se

Cijene tvorničkih lula kreću se od 50 do 100 eura, a svladani zanat i perfekcionistički pristup njegovim lulama omogućuju početni iznos od 300 eura

izrađivale i izlagale lule, pućkao duhan i skupljali entuzijasti:

– Sviđa mi se ta ideja jer sam preko lule upoznao doista predivne ljude. Prošle

godine svoj stol sam imao na velikom *showu* u Milanu, a prije dvije godine bio sam na **pipe tripu** u Turskoj. Sve je bilo genijalno, od ljudi do doživljaja!

Ne krije da je jako sretan i stoga što je popularnost lule u znatnom porastu, tumači to kroz našu svakidašnjicu:

– U ovom nametnutom divljem tempu, ljudi gotovo manijakalno traže neku „rupu” gdje bi uspjeli naći vremena samo za sebe. To je jedan od većih plusova lule – nemoguće je zapaliti ju i usput raditi nešto fizički jer gori sat do sat i pol. Na neki način lula ljudima predstavlja čistište između posla i doma, mali ritual kakvi su u ovom ritmu svima prijeko potrebni... – kontemplativno zaključuje Domagoj Telišman. **👍**